

Büyükada Atölyesi Çağrı Metni
01 Temmuz 2018 Pazar (11:00-15:30)

Kapitalist Ütopya Karşısında Müsterekleşme Siyaseti
Ali Yalçın Göymen

Ütopya sahibi olmanın ya da ütöpik bir söylem üzerinden siyaset üretmenin -en azından geçmişte- kapitalistlerin birincil siyaset stratejileri olmadığını söylemek mümkün. Kapitalizm daima şimdide var olur ve kendisini geçmiş ile gelecek, ideal ile kaotik arasındaki altın orta olarak; “günün sonunda” var olanlar içindeki en iyi alternatif olarak sunar. Ve tabii en etkin ve en rasyonel olanı olarak da. Bunun nedeni kapitalizmin yalnızca değer üretiminin somut bir mekân ve zamanda gerçekleştiği sürece var olabilmesi. Kapitalizmin kendisini alternatifsiz bir şimdiki anlar silsilesi olarak sunmasında mekân ve zaman üzerinde kurmuş olduğu mutlak/evrensel hakimiyetin ve bu hakimiyete olan bağımlılığının etkisi oldukça büyük. Sermayenin bugüne kadar şu ya da bu biçimde sağlamaya mahir olduğu hakimiyet; iddia edildiği gibi ne teknolojinin ne tarihin ne de insan doğasının kendiliğinden sunduğu bir şey değil. Daima canlı emeğin, işçi sınıfının kolektif gücünün ve çalışan bireylerin bedenlerinin-zihinlerinin üzerinde verilen sınıflar mücadelesi ile ortaya çıkabiliyor.

Benim burada kapitalist ütopya olarak adlandıracağım şey, kapitalizmin mekân ve zaman üzerindeki hakimiyetini mekân ve zamana bağımlı kalmadan sürdürme ve geliştirme ideali olarak tanımlanabilir: yeryüzünün mekânsal çeşitliliğinin hiçbir örgütlü sınıf mücadelesi ile karşılaşmadan sermayenin kârlılığını artıracak şekilde yeniden dizayn edilmesi; yeryüzü üzerinde yaşayan insanların kendi iradeleri ile birer sermaye birikim otomatlarına dönüştürülmesi ve de bu iki eksene uymayan mekânların düzenli uyumsuz insanların da yok edilmesi kapitalist ütopyaı oluşturur. Bu bir anlamda kendi imgesinde bir dünya yaratma projesi olarak da kavranabilir.

Kapitalizmin 1970’li yıllarla birlikte girdiği krizi aşabilmek amacıyla uygulamaya sürdüğü neoliberal politikaları bu bağlamda ele alabiliriz. Bu dönemde gündeme gelen esnek çalışma, finansa dayalı birikim modeli, *homo economicus*un hâkim birey *ethosu* haline gelmesi, bireylerin performans aparatçıklarına dönüştürülmesi, gündelik yaşamın, yeniden üretim süreçlerinin sermaye birikiminin konusu olarak yeniden biçimlendirilmesi ve tüm bunlara uygun tahakküm mekanizmalarının oluşturulması bu proje kapsamında -kapitalist ütopyanın inşası kapsamında- düşünülebilir.

2008 yılından itibaren farklı bir durumla karşı karşıyayız. Bu dönemle birlikte kapitalist ütopyanın burjuva normativitesi içerisinde kurulmasının mümkün olmadığı görüşü giderek daha fazla benimseniyor. Kapitalizm, kendi ütopyasını inşa etme kararlılığını ve ısrarını yitirmeden; sermayenin kârlılık oranlarının düştüğü, burjuva hükümetlerinin geniş halk kesimlerinin rızasını devşirmekte zorlandığı, toplumsal tutunumun ortadan kalktığı, gittikçe otoriterleşen bir dünya inşa etmeye girişiyor. Kapitalist ütopyanın inşası daha önce görmemiş olduğumuz tarzda hakimiyet ilişkilerinin geliştiği, kapitalizmin mekân ve zamanın dayattığı zorunlulukları aşmak amacıyla her türlü adımı atabileceği bir toplumsal uzamda mümkün ve

belki de kendisi açısından zorunlu artık. Ütopik olanın zorunluluk halini aldığı bu dönemde, günümüzün otoriter rejimleri sermayenin varlığını devam ettirebilmek için yapılması gerekenleri uygulamaya koyuyor.

İşte tam da bu noktada, bireylerin yaşamsal faaliyetlerine ve topluma mutlak anlamda yabancılaştıkları bir tarihsel dönemde, müşterekleşme siyaseti karşımıza gerçek bir devrimci alternatif olarak çıkıyor. Müşterekleşme siyaseti devrimci gücünü, biraraya gelen-müşterekleşen insanların kendilerine ait kapasitelerini onları güçlendirecek şekilde uygulamaya sokmalarından alır. Bu nedenle yabancılaşmaya karşı somut bir alternatif sunar. Bir yanılla da erişmeye çalıştığı ideal toplumsallığı bugünden inşa ederek yakınsamayı hedefler.

Burada bahsettiğim müşterekleşme siyaseti mefhumu henüz oluşum aşamasındaki bir siyaset yapma biçimi olarak ele alınabilir. Gerçekleştireceğim sunumda kapitalizm ile ütopya arasındaki ilişki üzerinde durduktan sonra müşterekleşme siyasetinin muhtevasına ilişkin bir bakış açısı önerecek ve bu biçimiyle müşterekleşmenin kapitalist ütopyanın inşasına karşı sunduğu potansiyeli tartışmaya açacağım. Kapitalist ütopya meselesini kavramak açısından son dönemde yayınlanan iki televizyon dizisini önerebilirim. Bunlardan ilki bir İngiliz dizisi ve onun da ismi *Utopia* (<https://dizimag5.co/utopia>), diğerininki ise *The Expanse* (<https://dizimag5.co/the-expanse>). Bunun yanında müşterekleşme siyaseti ile ilgili olarak Eylem Akçay ve Umut Kocagöz'ün kaleme aldığı "Bir Siyaset Rasyonalitesi olarak Müşterekleşme" metnini ekledim.

Program:

11:00-12:30: Ali Yalçın Göymen sunum

12:30-13:00: Ara

13:00-13:45: Büyükkada'da müşterekler mücadelesi üzerine bir değerlendirme

13:45-14:00: Ara

14:00-15:30: Forum

Ali Yalçın Göymen Kimdir?

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamlayıp yüksek lisans derecesini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden aldı. Doktorasını 2013 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde iki savaş arası dönemdeki düşünce tarihi üzerine yaptığı çalışmasıyla tamamladı. 2015 yılında misafir araştırmacı olarak New York Üniversitesi'nde bulundu. 2017 yılına kadar Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Praksis dergisi yayın kurulu üyesidir ve Marksizm, yabancılaşma ve müşterekleşme konularında çalışmaktadır. *Devrim Fikri Üzerine* kitabının yazarıdır.